

Jiří Orten

Nejznámější z pseudonymů českého básníka židovského původu Jiřího Ohrensteina (30. 8. 1919 Kutná Hora – 1. 9. 1941 Praha).

Rodiče Jiřího Ortena byli židovského původu, ale kulturně a jazykově náleželi do českojazyčného prostředí. Oba pocházeli z polovenkova: otec Eduard z Posázaví, matka Berta z Táborska; matčin bratr Josef Rosenzweig-Moir se věnoval advokátní praxi i psaní básní a náležel do pražské bohémské party kolem Jaroslava Haška. Ohrensteinovi měli v Kutné Hoře **krámk s textilní galanterií** a otec ještě psal do regionálního tisku. Narodili se jim tři synové: **Jiří** měl ještě staršího bratra **Otu** (1913 – 2002) a mladšího bratra **Zdeňka** (1929 – 1990).

Manželství Ohrensteinových bylo velmi harmonické. Doléhaly na ně sice tíživé hmotné poměry, ale **Berta** byla nadšenou **ochotnickou divadelnicí** a jako hereckou představitelku krásných žen ji znala celá Kutná Hora (kdysi rodiště Josefa Kajetána Tyla). I Ota a Jiří již jako děti vystupovali na jevišti a celoživotně tíhli k **divadlu**.

Jiří absolvoval **kutnohorské gymnasium** (1929 – 1936): během studentských let jezdil na letní tábory pořádané levicovými organizacemi. V r. 1936 přesídlil do Prahy, kde od r. 1937 studoval v **dramatickém oddělení konzervatoře**. Zároveň **začal psát do novin a časopisů** (literární a divadelní recenze atd.) a vystupoval jako **herec a recitátor** (soustředil se zejména na moderní francouzskou poezii). Již od deseti let věku si vedl – nesoustavně – **deníky**, které přerůstaly v tvůrčí literární poznámky. Začal psát také poezii. Vydatně **četl**, především psychologicky náročnou tvorbu (Williama Shakespeara, Fjodora Michajloviče Dostojevského, Rainera Mariu Rilkeho aj.).

Seznámil se s řadou **literárních osobností** jednak již proslulých (prozaik **Vladislav Vančura**, básník **František Halas**, literární vědec **Václav Černý**), jednak začínajících (básník **Ivan Blatný**, divadelník a novinář Pavel Schönfeld, později známý jako **Pavel Tigrid**, aj.).

V r. 1936 rodinu tragicky zasáhla smrt otce Eduarda – zemřel ve věku pouhých 55 let.

V r. 1937 se Jiří seznámil s gymnasiální studentkou (toužící po profesi herečky) **Věrou Fingerovou** (1920 – 1990), která se stala jeho osudovou múzou – vrhli se spolu do vztahu, jenž byl ovšem z obou stran konfliktní. Již r. 1938 Věra s Jiřím otěhotněla a Jiří, který se nechystal na rodičovskou roli – v létě 1938 strávil měsíc ve **Francii** –, ji přiměl k lékařskému potratu. Jejich vztah – o němž svědčí především Jiřího obsáhlá korespondence Věře (oba si vyměnili celkem stovky dopisů) – sice pokračoval, ale potýkal se s dalšími překážkami.

Poté, co v r. **1939** okleštěný zbytek Českých zemí zabrali Němci a nastolili tu pronacistický protektorátní režim včetně **protižidovských rasových zákonů**, Jiří začal používat příjmení **Orten**, ale když publikoval své tři básnické sbírky – **Čítanka jaro** (1939), **Cesta k mrazu** (1940), **Ohnice** (1941) – uveřejnil je pod ryze českými jmény Karel Jílek, respektive Jiří Jakub.

Věřiní rodiče a další příbuzní se od Ortena hrubě distancovali. Jiří však kvůli Věře i svým kulturním zájmům **odmítl možnost emigrace**: tu využil bratr Ota, který odejel do Velké Británie. Mladší bratr Zdeněk byl vězněn v koncentračních táborech.

Jiří Orten byl **výrazným příslušníkem silné mladé umělecké generace**, která se narodila či vyrůstala v kulturně podnětném dvacetiletí masarykovsko-benešovské Československé republiky. Avšak na rozdíl od modernistické skupiny Devětsilu Orten psal **subjektivní lyriku**, jejímiž zdroji byly (a) autorova silná **senzitivnost**, zvýšené sebezpůsobování a až barokní vášně pro vystižení krajních mezí skutečnosti i jejího vnímání, (b) atmosféra osudového **ohrožení** nejen vlastní osobnosti, ale také celého jejího dosavadního světa a (c) **hledání jistot** v životě naplněném nejistotou a pochmurnými paradoxy. Všemi těmito vlastnostmi Ortenova tvorba silně koresponduje s **náladami dnešní mládeže v 1. polovině 21. století**.

Ortenův život skončil tragicky a náhle. Brzy poté, co se on a Věra definitivně rozešli, Orten v den svých 22. narozenin přecházel vozovku a byl sražen rychle jedoucí německou sanitkou. Ta jej sice odvezla do nemocnice, ale tam ho jako Žida odmítli řádně ošetřit, a než byl dopraven do nemocnice pro židovské pacienty, bylo na záchranu jeho života pozdě.

Celá Ortenova básnická tvorba obsáhla publikačně pouze 3 roky, ale již těsně po Druhé světové válce byla zhodnocena jako **mimořádný přínos české literatuře**. Od r. 1987 se uděluje *Cena Jiřího Ortena* mladým česky píšícím spisovatelům.

Jiřího bratři Ota a Zdeněk si po válce zvolili příjmení Ornest a i se svými rodinami se zapsali do československého a českého divadelního a filmového života.

Některá díla:

Básnické sbírky Čítanka jaro (1939), Cesta k mrazu (1940), Ohnice (1941), Elegie (posmrtně 1946);

Deníky Deníky Jiřího Ortena (1958);

Dopisy Hořký kruh: korespondence s Věrou Fingerovou (1996).

<i>Jiří Orten a jeho rod (neúplný přehled):</i>			
Eduard (1881 - 1936) + Berta (1890 - 1970) Ohrensteinovi			
↓	↓		↓
↓	↓		Zdeněk Ornest (1929 - 1990)
Ota Ornest	Jiří Orten (1919 - 1941)	vězeň v koncentračních táborech Osvětim a Dachau	
(1913 - 2002):	básník a publicista,	po válce herec a dabér, recitátor Ortenových básní	
za války ve Velké Británii	zemřel svobodný a bezdětný		
po válce divadelník	partnerka Věra Fingerová (1920 - 1990)		
spolupráce s režisérem Alfrédem Radokem			
(tvůrcem Laterny magiky)			
1977-1978 politický vězeň (s dramatikem Václavem Havlem aj.)			
1. manželka herečka Jarmila Smejkalová (1920 - 1994)	→	syn Ota Ornest (1946 - 2017) : divadelník	
2. manželka dramaturgyně Mojžíra Janišová (1920 - 1986)		Divadlo Na Zábřadlí (dramatik Václav Havel,	
3. manželka herečka Jana Koulová (1926 - 2009)		režisér Evald Schorm aj.)	
	→ dcera herečka Hana Ornestová (*1959)	+	Daniela Kolářová (*1946)
milenka Marie Rút Křížková (1936 - 2020)		(2x sňatek)	herečka
	literární historička, zabývala se dílem Jiřího Ortena		
	signatářka lidskoprávní petice Charta 77		
	→ moderátorka Ester Janečková (*1972)		

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jiří_Orten

https://www.kosmas.cz/oko/aktuality/416345/pred-100-lety-se-narodil-jiri-orten/?srsltid=AfmBOopTVfOB7Lx_yRbFi6r5v6_ljmhk0twSkWaPoEgREIfnAeybco69

https://www.kosmas.cz/oko/aktuality/416345/pred-100-lety-se-narodil-jiri-orten/?srsltid=AfmBOopTVfOB7Lx_yRbFi6r5v6_ljmhk0twSkWaPoEgREIfnAeybco69